

گلوکوم (آب سیاه) چیست ؟

آسیب به عصب بینایی که معمولاً به دلیل افزایش فشار داخل چشمی رخ می دهد گلوکوم یا آب سیاه می گویند . این بیماری یکی از علل نابینایی در جهان بوده که در صورت عدم درمان باعث از بین رفتن بینایی شده اما با تشخیص زودرس و درمان صحیح آن در بیشتر مواقع می توان از نابینایی جلوگیری کرد . بالا بودن فشار چشم الزاماً به معنای ابتلا به گلوکوم نیست . فشار طبیعی چشم بین ۲۰ - ۱۰ بوده ولی حتی در این دامنه فشار نیز ممکن است فرد به گلوکوم مبتلا باشد .

علائم شایع آب سیاه (گلوکوم) :

علائم بیماری آب سیاه ، بسته به نوع آن متفاوت است . ممکن است فردی بدون اطلاع از وجود بیماری آب سیاه به آن مبتلا باشد ، چون این بیماری با درد همراه نیست و از دست دادن دید محیطی به طور معمول ، آهسته و تدریجی اتفاق می افتد و علائم دیگری ندارد ، به راحتی قابل درک نبوده و در بسیاری از موارد طی معاینه معمولی چشم توسط چشم پزشک تشخیص داده می شود . در بعضی از انواع گلوکوم زاویه بسته علائمی ناگهانی شامل درد - اشک ریزش - سردرد - قرمزی - تهوع - استفراغ و تاری دید رخ می دهد .

چه کسانی بیشتر در خطر آب سیاه (گلوکوم) هستند ؟

- سن : در افراد بالای ۴۵ سال آب سیاه شایع تر است ، اگر چه این بیماری در افراد جوان هم رخ می دهد . حتی فرم های مادرزادی این بیماری نیز وجود دارد .
- ارث : کسانی که در خانواده سابقه این بیماری را داشته باشند .

• شماره بالای عینک

• دیابت

• استفاده طولانی مدت از کورتون

• سابقه جراحی یا وجود ضربه به چشم

• نژاد سیاه

انواع شایع آب سیاه (گلوکوم) :

گلوکوم زاویه باز : شایع ترین نوع گلوکوم بوده و خطر ایجاد آن در افراد با افزایش سن افزایش می یابد . این بیماری در ابتدا علامت خاصی ندارد و با ادامه بیماری بیمار متوجه می شود که اشیایی را که جلوی قرار دارند را خوب دیده و اشیایی را که در کنار هستند را به خوبی نمی بیند ، در واقع میدان بینایی فرد محدود شده است . ادامه یافتن این بیماری منجر به از بین رفتن باقیمانده دید و حتی کوری میشود .

گلوکوم زاویه بسته : در نوع حاد بیماری یک نوع افزایش ناگهانی در فشار چشم دیده می شود ، این نوع گلوکوم یک مورد اورژانس بوده و بیمار باید سریعاً درمان شود و علائم آن شامل تهوع ، قرمزی چشم ، تاری دید و سردرد می باشد . در فرم های مزمن آن این علائم وجود ندارد . هر کدام از انواع زاویه باز و بسته گلوکوم ممکن است ثانویه به علل دیگری رخ دهد .

اقدامات لازم برای تشخیص آب سیاه (گلوکوم) :

برای بیماران مشکوک به آب سیاه باید پس از بررسی سابقه بیماری ابتدا یک معاینه کامل چشم پزشکی انجام گردد .

اندازه گیری حدت بینایی فرد ، معاینه بیمار با دستگاه اسلیت لامپ ، معاینه زاویه چشم بیمار با لنز مخصوص اندازه گیری فشار چشم ، معاینه پاسخ به نور مردمک و ارزیابی حرکات چشم و ارزیابی شبکیه و عصب بینایی انجام میگردد . تعیین شماره عینک بیمار ، تعیین ضخامت قرنیه ، بررسی میدان بینایی فرد و عکسبرداری از عصب بینایی نیز برای بیماران مشکوک انجام میگردد . بیماران نیاز به پیگیری های منظم درمانی و اندازه گیری فشار چشم و ارزیابی عصب بینایی و میدان بینایی و پاسخ به درمان دارند .

راههای درمان آب سیاه (گلوکوم) :

- **درمان دارویی :** که به شکل قرص و قطره های چشمی تجویز می شود .
- **درمان به کمک لیزر:** در بعضی انواع آب سیاه که هدف از آن ایجاد محل جدیدی برای خروج مایع از داخل چشم است استفاده می شود .
- **جراحی :** باید توجه داشت با این که جراحی گلوکوم در موارد پیشرفته دید بیمار را حفظ می کند ولی باعث بهبود دید نمی شود .

عوارض جراحی برحسب نوع عمل انجام شده متفاوت است :

- کاتاراکت
- مشکلات قرنیه
- التهاب یا عفونت
- تجمع مایع یا خون در پشت چشم

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

مرکز آموزشی درمانی خلیلی

آب سیاه (گلوکوم)

کد سند : f-1/3/3-34

واحد آموزش سلامت

۱۴۰۲

- طرز صحیح مصرف قطره ها و پماد ها را از پزشک خود سوال کنید .
- اطراف چشم را با پارچه های ضخیم یا دستمال کاغذی تمیز نکنید زیرا این کار ممکن است منجر به خراش قرنیه شود .
- تا یک هفته از سجده کردن خودداری کرده و مهر را با دست به پیشانی نزدیک کنید .
- مطالعه ، تماشای تلویزیون و فعالیتهای عادی زندگی که با فعالیت شدید جسمانی همراه نباشد و هم چنین خوابیدن به سمت چشم عمل نشده بلا مانع است .
- یک هفته بعد از جراحی با نظر پزشک معالج می توانید استحمام کنید ولی در زمان شستشوی سر و صورت چشم ها را بسته نگاه داشته و به هیچ وجه به پلک ها فشار نیاورید .
- اثرات داروها جهت کنترل گلوکوم باعث تغییر در تمرکز می شود . بنابراین باید هنگام حرکت به اطراف دقت کنید .
- اثرات داروی استازولامید ممکن است باعث افزایش اثر داروهای ضد فشار خون شود بنابراین وجود یک برنامه دارویی لازم است .

منابع :

- ه . جنسی ال . پرستاری داخلی و جراحی برونر و سوارث . ترجمه : س . عسکریان عمران ، ه . رضایی لویه ، ن . نایی . چاپ نخست . انتشارات حیدری . ۲۰۱۸

– بازبینی توسط اساتید چشم مرکز آموزشی درمانی خلیلی

– بازنگری : ۱۴۰۲

توصیه های بعد از جراحی آب سیاه (گلوکوم) :

- عمل جراحی آب سیاه جهت افزایش دید شما نیست بلکه برای کنترل فشار چشم و جلوگیری از پیشرفت بیماری و صدمه بیشتر به عصب چشم است به همین دلیل بعد از عمل جراحی ممکن است کاهش بینایی داشته باشید که معمولاً پس از چند روز برطرف می شود .
- بعد از عمل جراحی جهت محافظت از محل عمل در مقابل ضربه به چشم از محافظ پلاستیکی استفاده کنید که این محافظ قابل شستشو بوده و می توانید روزانه آن را با آب و صابون شسته خشک کرده و مجدداً استفاده کنید .
- در تاریخ های تعیین شده جهت معاینه به طور دقیق به پزشک مراجعه کنید . در بعضی از انواع جراحی های آب سیاه ، مراقبتهای بعد از عمل جراحی و تنظیم بخیه های محل عمل ، اثر چشم گیری بر موفقیت عمل جراحی دارد . تشخیص به موقع عوارض جراحی و درمان صحیح آن بسیار ضروری است .
- مصرف قطره های چشمی حد اکثر یک تا دو ماه پس از عمل لازم است و مصرف این داروها بسته به فشار چشم بیمار بوده و با نظر پزشک معالج مصرف می گردد ، بنابراین از مصرف خود سرانه داروها جلوگیری کنید .
- در هر مراجعه داروهای خود را به همراه داشته و نام آنها را به خاطر بسپارید .